

Exposició: **Julio González David Smith.**
Un diàleg sobre l'escultura
IVAM Institut Valencià d'Art Modern
20 gener– 1 maig 2011

Comissari: José Francisco Yvars

L'exposició *Julio González David Smith. Un diàleg sobre l'escultura* pretén retre homenatge artístic a dos figures cardinals per a la definició de l'escultura moderna a través de la trobada formal i figurativa que escenifica el desplegament d'una selecció rigorosa d'obres d'ambdós artistes, procedents principalment del llegat de l'escultor barceloní que custodia l'IVAM, centre pioner en la recuperació de l'artista i de la col·lecció de l'escultor nord-americà que administra l' *estate* familiar novaïorquès. Una trobada desenvolupada de manera simbòlica, a més, en les sales centrals del museu ocupades des de fa més de vint anys pel conjunt patrimonial de l'artista, centrat ara en el privilegiat taller dels artistes, però sense pretensions de recapitulació antològica ni aspiracions de retrospectiva: Una aproximació a l'obra viva de dos artistes excepcionals ajustada a les prioritats clarificadores del museu.

El catàleg de l'exposició, il·lustrat amb reproduccions de les obres exposades, conté textos de Susan Cooke, Sarah B. Kianovsky, Michael Brenson., Carmen Fernández, Consuelo Císcar i José Francisco Yvars.

L'exposició aprofundix en la curiosa barreja de convergències i afinitats, discrepàncies i prestacions que van marcar una fecunda i inesperada conversació artística al llarg d'un temps difícil, quan ja s'endevinava el decisiu canvi de rumb que havia de donar origen a l'escultura contemporània: l'obra d'art contraposada, no sense friccions arestoses, a l'objecte artístic. En altres paraules, el moment de la imaginativa afirmació de les formes plàstiques en l'espai més enllà de servituds de l'estil, tendència, escola o filiació conceptual. Un art de formes lliures enfront a l'habitual seqüela de pertinences i identitats artístiques sempre restrictives que ha caracteritzat l'art europeu, diguem històric, a partir del confús final del segle XIX. La successió imparabile de correctius sensibles estimulats pel cubisme i contextualitzats per una trama narrativa també condicionant des del punt de vista temporal en major grau que artística. L'impressionant eclosió de les avantguardes al començament del segle XX."

Un art assumit i realitzat per dos escultors que compartixen l'exigència per l'obra ben feta, però, a la vegada, la convicció de que en eixe compromís es fonamenta una irrenunciable proposta ètica que apel·la a la societat com el conjunt de voluntariosos professionals units per l'imperatiu moral del treball solidari. *'La Montserrat'* de Julio González, una premonició extrema, en els alhors de la Guerra Civil, igual que ho serien les *'Medals For Dishonor'* de David Smith en el llindar de l'hecatombe mundial per arribar. Dos artistes que al marge de la distància que els separa, representen un abans i un després en la comprensió contemporània de l'escultura i compartixen un bon nombre de conviccions decisives. Com a mínim quant a la mirada del segle XXI.

Julio González va ser un artista fortament vinculat a la modernitat barcelonina, amic de Picasso i prompte exiliat a París, però format en l'estètica realista i figurativa de l'artesanat ancestral que prompte va comprendre la vessant subversiva i aventurada de l'art radical. Va començar la seua experiència amb el treball del metall, amb l'escultura del ferro amb la complicitat de Pablo Picasso però des d'una perspectiva doble: en primer lloc a través d'algunes màscares que evoquen amb força la plàstica ètnica africana, llavors acabada de difondre a París per la llegendaria expedició a Djibuti mostrada en el Musée de l'Homme, per immediatament incloure al seu taller compactes construccions de geometrització cubista. Més tard la proposta d'una escultura oberta realitzada amb la soldadura industrial, que tempera la solidesa volumètrica i estén l'espai a un entramat de constel·lacions formals de remota trama figurativa. Un art orgànic d'arriscats signes sensibles en l'espai.

També David Smith (1906-1965) nascut en Indiana va viure un dur aprenentatge en la soldadura en la cadena de muntatge industrial. Però, no obstant això, es va educar artísticament en l'exuberant sensibilitat que va distingir l'Arts Students League novaiorquesa, junt amb Arshile Gorky i Willem de Kooning, i prompte va conèixer les contagioses derivacions de la segona avantguarda europea que començava el desembarcament a Amèrica del Nord. A partir de 1933 David Smith es convertix en escultor i assaja l'experimentació formal sobre el ferro forjat que el portarà al descobriment de l'obra en ferro de Julio González, a qui devia el seu "alliberament tècnic". González va ser per a Smith "el mestre de la soldadura", l'audaç fantasiador de formes sensibles durant un viatge iniciàtic de l'artista d'Indiana al París d'entreguerres. David Smith va proposar, anys després, l'argumentació que apunta la fortuna crítica de Julio González i el seu lloc privilegiat a la plàstica moderna: va ser el creador de l'escultura abstracta en ferro, que va saber fondre i articular genialment com a *dibuix en l'espai*. El nou art de David Smith recupera el fragment urbà casual, però amb un elaborat programa plàstic arrelat en l'escultura metàl·lica llisa i lineal. Una mena de *'cal·ligrafia tridimensional'* sempre original i polèmica que havia de convertir-lo en el clàssic de l'escultura nord-americana del seu segle.

En definitiva, dos artistes del seu temps que aborden amb nova sensibilitat i disciplina artesanal l'horitzó de desafiaments experimentals potenciat pel ferro i el metall mediat, no obstant això, per una nova formulació de l'espai plàstic, conseqüència decisiva de la fosa i la soldadura, una alambinada combinatòria matèrica que va aconseguir en breu els resultats sorprenents i les inesperades ressonàncies plàstiques que ens ajuden hui, a entendre les arrels de l'escultura contemporània. Obres que ens fan tornar a l'instant màgic "de l'escultura heroica" del que parlava Clement Greenberg, d'una potent voluntat icònica que amb la simple mirada frontal adquirixen dimensió hieràtica i vertical, en efecte, perquè es transfigura immediatament en una configuració feliç

aconseguida a través de l'equilibri de l'amalgama metàl·lica. Obres poderoses pensades i traçades lentament en el cas de Julio González, com s'ha observat amb agudeses, que desafien la gravetat “*des d'una materialitat prima i buida*”, fins a aconseguir els subtils *ensamblages* industrials que responen a una silenciosa cadència rítmica com és el cas de David Smith. Sempre amb l'agulló del dibuix escultòric sorprèn en l'espai, que afig a l'obra tridimensional una concisa dimensió incògnita i fugissera.

J. F. Yvars.